

**TÜRKÇE BİLİMSEL METİNLERDE
ETKİLEŞİMLİ ÜSTSÖYLEM BELİRLEYİCİLERİ**

Özlem DAĞ TARCAN¹

Özet

Üstsöylem (metadiscourse) kavramı, söylem çözümlemesi ve dil eğitimi alanlarında farklılık yaratan yeni bir alanı tanımlarken aynı zamanda metin yazarları ve yazarların kendileri, metinleri ve okuyucuları arasındaki ilişkileri kapsamaktadır. Üstsöylem, alanyazındaki önemine karşın çoğu zaman farklı biçimlerde algılanmakta ve farklı dil kullanımlarına yol açmaktadır.

Bu çalışmada, Hyland (2005)'te sunulan Üstsöylem Modeli temelinde Türkçe Bilimsel Metinlerdeki etkileşimli (interactive) üstsöylem belirleyicileri üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın veri tabanı sosyal bilimler alanındaki farklı bilim dallarında (psikoloji, tarih, sosyoloji, eğitim bilimleri, felsefe ve turizm) yazılmış olan özgün araştırma yazılarından rastlantısal olarak seçilmiş yazılardan oluşmaktadır.

Anahtar sözcükler: üstsöylem, etkileşimli üstsöylem belirleyicileri, bilimsel metin

INTERACTIVE METADISCOURSE MARKERS IN TURKISH ACADEMIC TEXTS

Abstract

Metadiscourse defines a new field in the areas of discourse analysis and language education. At the same time it involves the relationship between the authors, the texts and the readers of the text. Despite its importance of metadiscourse, it is often perceived in different forms and leads to different language uses.

In this study, interactive metadiscourse markers in Turkish Scientific Texts on the basis of Hyland (2005)'s metadiscourse model are examined. Within this context, the database of the study consists of randomly selected original research articles from different branches (psychology, history, sociology, educational sciences, philosophy and tourism) in the field of social sciences.

Key words: metadiscourse, interactive metadiscourse, academic text

¹ Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dilbilim Bölümü Doktora Öğrencisi, ozlem3@gmail.com

1. Giriş

Üstsöylem, bir söylemin ya da yazarın metnin içeriğine veya okuyucuya olan uzaklığını düzenlemek için kullandığı dilsel kaynaklardır (Hyland, 2000). Genellikle yazar tarafından, belli bir bağlamı paylaşan okuyucu topluluğunun, yazarın ürettiği metni anlayabilmesi ve söz konusu metnin, metin dünyasına girebilmesi amacıyla kullanılmaktadır. Bir başka tanımda ise üstsöylem; “yazarın, metinde ne söylemek istediğini belirginleştirmek için yaptığı gönderimler ve söylemi vurgulayarak ortaya koyduğu dilsel ve retorik manifestodur” (Schiffrin, 1980: 231) şeklinde tanımlanmaktadır. Bunu yaparken yazar, bir takım üstsöylemsel araçlar kullanmaktadır. Üstsöylem belirleyicileri (metadiscourse markers) olarak anılan bu araçlar, yazarın ortaya koyduğu metnin içeriği ile doğrudan ilişkili olmasa da yazarın, metnin alıcısı ile iletişim kurmayı amaçladığını ve metnin anlamsal içeriğini kavrama konusunda metin alıcısının ihtiyaçlarının farkında olduğunu göstermektedir.

Hyland’ın (2000) da belirttiği gibi üstsöylemin kullanımı, sadece, bir yazarın herhangi bir metni tutarlı ve metin alıcısı tarafından anlaşılabilir bir hale dönüştürme becerisi ile sınırlandırılmaz; bu kullanım aynı zamanda yazarın, bir metni, belli bir bağlamla ilişkilendirme ve metin yazarı olarak kendi kişiliğini, saygınlığını, okuyucuya olan duyarlılığını ve vermek istediği mesajla olan ilişkisini de metne aktarabilme becerisi ile ilişkilendirilmektedir.

Üstsöylem kavramı, ilk defa 1959 yılında Zellig Harris tarafından ortaya atılmış ve “herhangi bir metinde, alıcının metni algılamasını sağlamak amacıyla yazarın ya da konuşucunun dil kullanımını alıcıya göre şekillendirme yolu” olarak tanımlanmıştır. Kavram sonraları; Williams (1981), Van de Kopple (1985) ve Crismore (1989) gibi araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir (akt. Hyland, 2000). Yapılan çalışmalar ile üstsöylemsel belirleyicilerini kullanarak yazarların ya da konuşucuların, metin alıcısının (interlocutor) algısını nasıl etkiledikleri açıklanmaya çalışılmıştır.

Van de Kopple ve Crissmore’un sınıflandırmalarından yola çıkarak Ken Hyland, yeni bir üstsöylem modeli ortaya koymuştur. İşlevsel bir üstsöylem kuramı olarak tanımladığı bu kuramda Hyland, kişilerarası ve metinlerarası özellikleri ön plana çıkarmaktadır (Hyland 2005).

Bu çalışma ile Hyland’ın üst söylem konusundaki önceki modellemelerini (1998, 1999, 2000) geliştirerek ortaya koyduğu yeni Üstsöylem Modeli (2005) temel alınarak sosyal bilimler alanlarında yazılan Türkçe bilimsel metinlerde etkileşimli üstsöylem belirleyicilerinin kullanımlarına yönelik nicel ve nitel betimlemeler sunmak amaçlanmaktadır. Yapılan betimlemelerden elde edilecek bulgular aracılığıyla etkileşimli üstsöylem belirleyicilerinin ilgili alanlarda nasıl bir görünüm sergilediği; bu görünümün Türkçe bilimsel metinlere dair genellemelere olanak verip vermediği; yanı sıra alanlara özgüllüklerinin olup olmadığı üzerine bir tartışma kurulacaktır.

Bu amaç doğrultusunda oluşturulmuş araştırma soruları şunlardır:

1. Türkçe bilimsel metinlerde kullanılmakta olan etkileşimli üstsöylem belirleyicileri ne tür bir dağılım sergilemektedir?
2. Kullanılan etkileşimli üstsöylem belirleyicilerinin alanlara göre dağılımı nasıldır?
3. Etkileşimli üstsöylem belirleyicileri, metin içinde yer alma sıklıkları açısından disiplinler arası farklılıklar sergilemekte midir?

Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda çalışmanın sonraki bölümlerinde öncelikle çalışmaya dayanak oluşturan kuramsal çerçeve ile Türkçede bu konuda yapılan çalışmalara yer verilecektir. Daha sonra çalışmanın yöntemi üzerinde durulacaktır. Sonrasında ise çalışmanın amacını oluşturan araştırma sorularını yanıtlamak üzere elde edilen bulgular aracılığıyla yapılan saptamalar sunularak örneklenecek ve değerlendirilecektir. Sonuç bölümünde ise yapılan saptamalar aracılığıyla ulaşılmış olan vargılar sunulacaktır.

2. Kuramsal Çerçeve

Hyland (2005) üstsöyleme dair işlevsel bir model önerisinde bulunmaktadır. Bu yeni sınıflandırma; üstsöylemi yazarın metne, yazara ve okura gönderimde bulunduğu bir araç olarak kabul etmektedir. Bu modele göre üstsöylem etkileşiminin iki boyutundan oluşmaktadır:

1. **Etkileşimli (Interactive) Boyut:** Bu boyut yazarın, okurun katılımının farkında olduğu, okurun olası bilgisini, ilgisini retorik beklentilerini ve işleme yeteneklerini düzenlediği yolları açıklamaktadır. Yazarın amacı, metni okurun gereksinimlerine göre şekillendirmek ve sınırlandırmak, savları düzenlemektir. Böylece okur, yazarın bilinçli amacını ve yorumunu değerlendirebilecektir. Bu nedenle bu ulamdaki kaynakların kullanımı deneyimlerden çok söylem düzenlemesine gönderimde bulunmaktadır.
2. **Etkileşimsel (Interactional) Boyut:** Bu boyuttaki temel amaç, okuyucuyu metne dahil etmektir. Bu araçları kullanarak yazar, kendi mesajını metne dahil etmekte ve yorumlar yaparak okurla etkileşim sağlamaktadır. Yazarın amacı, kendi bakış açısını okura açıklamak ve okuyucuları metnin farklı noktalarına götürerek onları metne dahil etmektir. Bu, yazarın metin sesidir (text voice) ya da kişisel olarak okurla iletişimde bulunma yoludur. Bunu yaparak yazar, kendini açıkça okuyucuya hissettirir ve kendi yargılarını, okuyucuya geçirmek ister. Bu araçları kullanarak yazar, okuyucuyu metin dünyasına dahil eder ve onların söyleme katkıda bulunmasına fırsat verir. Bunu da okuyucuların, hem önermesel bilgisini hem de artalan bilgisini, yazarın bakış açısı doğrultusunda yönlendirerek yapar. Bu araçlar; yazarın bilgi dünyası ile değerlerini ilişkilendirerek, metindeki önermeleri bir araya getirerek,

okuyucuların dikkatlerini çekerek, akıllarındaki belirsizlikleri gidererek ve metni yorumlamaları konusunda onlara rehberlik ederek bir metindeki kişileştirme seviyesinin kontrol edilmesine yardım ederler. Söz konusu araçların benzer fikirleri kısıtlamak ya da genişletmek için sezdirmek, bilgilendirmek, meydan okumak ya da alternatif sunmak, potansiyel olarak farklı pozisyonlar yaratmak gibi işlevleri vardır.

Hyland (2005)'teki bu ayırım, şu şekilde tablolaştırılmıştır:

Tablo (1): Hyland'ın (2005) Üstsöylem Modeli

Ulam	İşlev	Örnekler
Etkileşimli	Okuru metin boyunca yönlendirmeye yardımcı olur.	Araçları
Bağlayıcılar (Transitions)	Ana tümceler arasındaki ilişkileri ifade eder.	<i>Yani; ama; böylece; ve</i>
Çerçeve belirleyicileri (Frame Markers)	Söylem eylemlerine, dizilerine ve sahnelerine gönderimde bulunur.	<i>Sonunda, sonuç olarak, amacım</i>
Metin içi belirleyiciler (Endophoric Markers)	Metnin bir diğer bölümündeki bilgiye gönderimde bulunur.	<i>Yukarıdaki gibi, bakınız şekil 1.1, 2. bölümde</i>
Tanımlayıcılar (Evidentials)	Diğer metinlerdeki bilgilere gönderimde bulunur.	<i>A'ya göre, B..... şeklinde açıklar.</i>
Kod çözümleyiciler (Code Glosses)	Önermesel anlamları ayrıntılandırır.	<i>Şöyle ki, örneğin, gibi başka bir deyişle</i>
Etkileşimsel	Okuru metne dahil eder.	Araçları
Kaçınımlar (Hedges)	Sorumluluğu ve açık diyalogları kısıtlar.	<i>Belki, olası, mümkün, yaklaşık olarak, olabilir</i>
Vurgulayıcılar (Boosters)	Kesinliği ya da yakın diyalogları güçlendirir.	<i>Aslında; kesinlikle; açıktır.</i>
Tutum belirleyicileri (Attitude markers)	Önermeye yazarın tutumunu gösterir.	<i>Maalesef, katılıyorum, beklendiği üzere</i>
Kendini anma (Self mentions)	Yazar(lar)a olan açık gönderim	<i>Ben; biz; benim; bizim</i>
Bilgi açısından konumlanma belirleyicileri (Engagement markers)	Okurla olan ilişkiyi açıkça inşa eder.	<i>Not; düşünün; göreceksiniz</i>

A. Etkileşimli Araçlar

Bu araçlar, hedef okuyucu kitlesinin metnin tutarlılığını ve ikna ediciliğini bulabilmesi için önermesel bilgiyi organize etmek için kullanılmaktadır. Sadece metin düzenleyici değıllerdir. Yazarın, okuyucunun olası anlama kapasitesini, ilgili metinleri anlamasını ve metni yorumlamada okurun ihtiyacı olan yardıma dair değerlendirmelerinin bir sonucudur. Yazar ve okuyucu arasındaki bir çeşit kişilerarası ilişkidir. 5 alt ulamı vardır:

a) Bağlayıcılar (Transitions):

Temel olarak, bir önermedeki adımlar arasındaki pragmatik bağlantıları yorumlama konusunda okuyucuya yardımcı olan bağlaçlar ve belirteçlerdir. Yazarın düşünce dünyasındaki karşıt ilişkileri, neden-sonuç ilişkilerini ve ekleyici ilişkileri işaret etmektedirler. Buradaki öğelerin sözdizimsel uyuma ya da eklemlemeye katkıda bulunup bulunmamasının bir önemi yoktur. Üstsöylem öğeleri olarak görülmeleri için okuyucunun, önermeler arasındaki bağlantıları yorumlamasına yardım etmek amacıyla dış dünyadan ziyade söylemin içinde bir role sahip olmak zorundadırlar. Martin ve Rose (2003; 127) içsel ve dışsal olarak ayırımı yaptığı bağlayıcıları şu şekilde tablolastırmaktadır:

Tablo (2): İçsel ve dışsal bağlayıcıların farklı rolleri (Martin ve Rose, 2003:127)

İlişki	Dışsal	İçsel
Ekleme	Etkinlik/eylem ekler.	Önerme ekler.
Karşılaştırma	Olayları, durumları ve nicelikleri karşılaştırır.	Önermeleri ve tanıtıları karşılaştırır.
Sonuç	Şeylerin nasıl ve neden olduğunu açıklar.	Sonuç belirtir ve önermeleri sıralar.

Ekleme bağlayıcıları: Bir önermeye yeni elementler eklemektedir: *Ve, ayrıca, bundan başka, buna ek olarak, bu şekilde, dahası, üstelik, hatta, kaldı ki, zaten, bir de...vb aslında...*

Karşılaştırma bağlayıcıları: Benzer ya da farklı önermeleri işaretlemektedir: *Benzer şekilde, aynı şekilde, keza, tam aksi, ancak, ama, diğer taraftan, aynı ölçüde.*

Sonuç bağlayıcıları: Ya okuyucuya sonuca varıldığını veya sonucun kesinleştiğini (*böylece, sonuç olarak, bundan dolayı, bunun için*) ya da önermenin henüz tartışıldığını (*her neyse, neyse, yine de, her durumda, elbette, bununla beraber, olmasına rağmen vb.*) göstermektedir.

b) Çerçeve Belirleyicileri (Frame Markers)

Şematik metin yapısının elementlerini ya da metin sınırlarını gösteren işaretlerdir. Bir metnin okuyucu tarafından kavranabilmesi için ilk olarak olayların oluş sırasından çok, söz konusu metindeki önermeleri düzenleyen özelliklerin betimlenmesi gerekmektedir. Çerçeve belirleyicileri, okuyucu ya da dinleyici için söylemi anlaşılır kılmak için sıralama, etiketleme, tahmin etme ve önermeleri dizme işlevi görmektedirler. Metin parçalarını sıralamak ya da içsel olarak ekleme ilişkilerini daha anlaşılır hale getirmek amacıyla bir önermeyi düzenlemek için de kullanılabilirler. (*ilk olarak, sonra, aynı zamanda, sonraki ...*) Açıkça metin bölümlerini işaret edebilirler. (*özetlemek gerekirse, özetle, giriş kısmında da anlatıldığı gibi ...*) Söylem amaçlarını belirtirler. (*Burada amacım, tartışılmaktadır, bu makalenin amacı, açıklamayı umuyorum, bunun için birçok neden var ...*) Bu kategorideki araçlar, söylem elementleri hakkında çerçeve bilgisi vermektedir.

c) Metin içi belirleyiciler (Endophoric Markers)

Metnin diğer kısımlarına gönderim yapmaktadırlar. (*bkz. Tablo 2, diğer bölümde belirtildiği gibi, aşağıda gösterildiği gibi ...*) Bu araçlar, metindeki ek olarak verilen düşünsel malzemeyi belirgin hale getirmekte ve okuyucunun, yazarın ne anlatmak istediğini anlamasına yardım etmektedirler. Okuyucunun metni anlamasını kolaylaştırır ya da bir sonraki bilgiye geçiş yardımcı olurlar.

d) Tanıtlayıcılar (Evidentials)

Bir fikrin, başka bir kaynaktan alınıp metinlerarası olarak sunulmasına olanak sağlayan araçlardır. Okuyucunun, yazarın konuya olan yorumunu anlamasına yardım etmektedir. Kişilerarası ve metinlerarası bir özellik olarak kodlandığı için yazarın duruşunu (stance), bakış açısından ayırmaktadırlar. (*x'e göre, z'de belirtildiği gibi ...*)

e) Kod Çözümleyiciler (Code Glosses)

Bu araçlar; ne söylendiğini seçerek, açıklayarak ya da yeniden betimleyerek okuyucunun yazarın anlatmak istediği anlamı yakalayabilmesi için ek bilgi vermektedir. (*Başka bir deyişle, böylece, örneğin, bu şekilde de anlatılabilir, yani ...*) Alternatif olarak parantez içi kullanımı da buna örnek gösterilebilir.

B. Etkileşimsel Araçlar:

Etkileşimsel araçlar, yazarın metnin alıcılarıyla iletişime geçerek, onları onaylayarak, dikkatlerini çekerek, belirsizlikleri tanıyarak ve yorumlamalarına yönlendirme yaparak metindeki özneliliğinin ve varlığının düzeyini belirlemesidir. Ancak bu araçlar, sadece yazarın görüşlerini açıkladığı araçlar değildir. Aynı zamanda metin alıcılarının da konumlarına bağlı olarak toplumsal ilişkilerini de gösteren araçlardır. 5 alt ulamı bulunmaktadır:

a) *Kaçımsamalar (Hedges)*

Yazarın, alternatif sesleri ve bakış açılarını algılayarak verdiği karar ve bir önerme hakkındaki yorumunu metne yansıtmasıdır. Kaçımsamalar, sunulan bilginin, bir olgudan çok bir fikir olduğunu ortaya koyarak bir durumun öznelliğini vurgulamaktadır. Yazarlar, bir öneriye ne kadar ağırlık verdiklerini hesaplamak; bir önermenin kesinlik ya da gerçeklik derecesini düşünmek zorundadırlar. Yazarın, kesin bilgiden çok olasılıkları nedenleri ile birlikte aktarma çabasına dayanan durumlarıdır. (*Belki, olası, hakkında, gibi ...*)

b) *Vurgulayıcılar (Boosters)*

Yazarın, alternatif fikirleri, karşıt bakış açılarını kapattığı ve kendi kesinliğini ifade ettiği araçlardır. Vurgulayıcılar, yazarın potansiyel olarak karşıt pozisyonları bildiğini ama bu karşıtlığı genişletmektense daraltmayı seçtiğini göstermektedir. Olası alternatifleri kapatarak vurgulayıcılar, kesinliği vurgular ve dinleyici ile konunun birlikteliğini işaretleyerek bir dayanışma oluşturur; diğer seslere karşı ortak bir pozisyon alır. Kullanımları ile bir önermeyi destekler; bunu yaparken de yazar, aynı sonuçlara dikkat çekip benzer deneyimleri vurgular. Bir metindeki vurgulayıcıların ve kaçımsamaların dengesi, yazarın alternatiflere karşı ne kadar istekli olduğunu göstermektedir ve metin içeriğinin anlaşılmasında ve okuyucuların saygısını kazanmada önemli rol oynamaktadır. (*aslında, kesinlikle, açıkça ...*)

c) *Tutum Belirleyicileri (Attitude Markers)*

Epistemik olmaktan çok yazarın, önermelerine karşı duygusal yaklaşımını göstermektedirler. Bilginin durumunu yorumlamaktan çok güvenilirliğini, gerçekliğini ve anlaşılabilirliğini ortaya koyarlar. Sürpriz, uzlaşma, önem, zorunluluk, öfke gibi durumları belirtirler. Alta ekleme, karşılaştırma, noktalama işaretlerinin kullanımı, metin yerleşimi gibi araçlarla durum ifade edilirken en açık biçimde üstsöylemsel olarak tutum eylemleri (örneğin *katıl-, tercih et- ...*), belirteçler (*maalesef, umut verici şekilde ...*) ve sıfatlar (*uygun, mantıklı, anlaşılır ...*) ile belirtilmektedirler.

d) *Kendini Anma (Self Mention)*

Yazarın, metinde açıkça varlığını belirtip belirtmediğiyle ilgilidir. Bu da metindeki birinci tekil şahıslar ve iyelik sıfatlarının kullanım sıklığıyla betimlenmektedir. (*ben, benim, bana, biz, bizim ...*) Bütün metin, yazar hakkında bilgi taşır ama birinci tekil adıl yoluyla kişisel yansımanın geçişimi, kendini anmada en güçlü biçimdedir. Yazarlar, metinlerine kendilerini yansıtmaktan; önermeleri, topluluklarını ve okuyucuları ile ilişkilerinde nasıl var olduklarını yansıtmaktan kaçınmazlar. Açık yazar gönderiminin varlığı, genellikle yazar tarafından bilinçli bir seçimdir. Yazar, bunu belli bir uzaklığa uyarlar ve bağlamsal olarak yazar kimliği ile ilişkilendirir.

e) *Bilgi açısından konumlanma belirleyicileri (Engagement Markers)*

Okuyucuların dikkatini çekmek ya da onları söylemin bir parçası haline getirmek için okuyucuya açıkça gönderme yapan araçlardır. Otorite, doğruluk ve saygınlık kazanmak için diğer araçları seçen yazar, bir metindeki okuyucunun varlığının altını çizmek ya da okuyucunun önemini azaltmak için bilgi açısından konumlanma belirleyicilerini kullanır. (*düşün-, inat et-, görebilirsiniz ...*)

Herhangi bir iletişim durumunda okura yönelme toplumsal ve sözbilimsel amaçların aşamalandırılmasında önemlidir. Okurun her zaman önermesel bilgiyi yeniden yorumlayarak yazarın bakış açısını reddetmeye dair bir seçeneği bulunmaktadır. Bu nedenle yazar görüşüne dair olası karşıtlıkları tahmin etmek ve bunları yanıtlamak zorundadır. Üstsöylem de retorik kaynakları kullanarak bunu yapmanın yoludur. Etkileşimli araçların seçimi, okurun beklentilerine gönderimde bulunmaktadır, etkileşimsel araçların seçimi ise doğrudan katılımcılara odaklanmaktadır. Bilimsel metinlerde bu konu; temel olarak akla yatkınlığı, sav ile belirsizlik arasındaki alan-tanımlı dengeyi, kişinin verisi, savları ve okur arasındaki uyumlu ilişkiyi oluşturmayı içermektedir.

2.1. Türkçe Alanyazını

Üstsöylem konusunda Türkçe alanyazını incelendiğinde karşımıza ilk olarak Uzun (2002) çıkmaktadır. Uzun (2002), Türk yazarlar tarafından yazılmış bilimsel makaleleri Hyland (1998)'e göre incelemiştir. 30 bin sözcüklük akademik metinlerden oluşan veri tabanının incelendiği bu çalışmada metinsel ve kişilerarası üstsöylemin Türkçe bilimsel metinlerdeki görünümü ortaya konmuştur. Yine Zeyrek (2002)'de de Psikoloji alanında yazılmış olan bilimsel metinlerdeki üstsöylem belirleyicileri üzerinde durulmuştur.

Bir diğer çalışma ise Fidan (2002) tarafından yazılmış olan yüksek lisans tezidir. Bu tez çalışmasında psikoloji, dilbilim ve tıp alanlarında yazılmış Türkçe metinlerde Hyland (1998)'de yer alan üstsöylem belirleyicilerinin kullanım sıklıkları betimlenmektedir. Aynı zamanda üstsöylem belirleyicilerinin disiplinler arası kullanımında ortaya çıkan farklılıklar üzerinde de durulmaktadır. Bir diğer yüksek lisans tezinde ise Algı (2012), L1 ve L2 düzeylerindeki öğrencilerin yazdığı paragraflardaki vurgulayıcılar ve kaçınımsayıcıların kullanımına dair karşılaştırmalı bir çalışma yapmıştır. Çapar (2014) ise doktora tezinde Türk yazarlar tarafından yazılmış Türkçe ve İngilizce ile Amerikalılar tarafından yazılmış İngilizce makalelerde üstsöylem öğelerinin kullanımını araştırmıştır. Bu anlamda üstsöylem belirleyicilerine karşılaştırmalı bir boyutla yaklaşmıştır.

Bayyurt (2010) tarafından yapılan başka bir çalışmada ise anadili Türkçe olan üniversite öğrencilerinin Türkçe ve İngilizce deneme türünde yazılmış metinlerinde vurgulayıcıları ve kaçınımsamaları kullanımları incelenmiştir. Yine Bayyurt (2015) tarafından ortaya konan bir başka çalışmada ise anadili Türkçe olan ve anadili İngilizce olan öğrencilerin deneme türündeki metinlerinde kullandıkları üstsöylem belirleyicileri betimlenmiştir. Kan (2016)'ya bakıldığında ise Türk dili ve

edebiyatı alanında yazılmış bilimsel makaleler bağlamında kullanılan etkileşimsel üstsöylem belirleyicilerinin betimlendiği görülmektedir.

Bütün bu çalışmalar bağlamında, Türkçe bilimsel metinlerde etkileşimli üstsöylem belirleyicilerinin betimlenmesi ve disiplinler arası kullanım sıklıklarının karşılaştırılması kapsamında daha pek çok çalışmanın yapılması ihtiyacı kendini hissettirmektedir. Bu çalışmanın temel çabası da söz konusu bu ihtiyacın giderilmesine bir ölçüde de olsa katkı sağlamak olmuştur.

3. Yöntem

Bu çalışmanın veri tabanı oluşturulurken ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı'nda yer alan süreli yayınlardan (Sosyoloji Dergisi, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Türk Psikoloji Dergisi, Tarih İncelemeleri Dergisi, Felsefe Dünyası, Turizm Araştırmaları Dergisi) rastlantısal olarak üçer makale seçilmiştir (bkz. EK 1). Bu seçim, dergilerin 2010-2015 yılları arasında yayınlanan sayıları içinden basit rastlantısal örnekleme yöntemiyle yapılmıştır. Metinlerin her biri farklı yazarlardan seçilmiştir. Metinlerin farklı yazarlardan alınma nedeni, yazarların yazma biçimlerinin incelemeye elverişli olacak bulguları ve vargıları etkilemesini engellemektir. Veri tabanı, toplam 120.538 sözcükten oluşmaktadır. Her makalede dizgeli olarak bulundurulmadığı için başlık altı özet bölümleri ve ana metin dışında kaldığı için kaynakça ya da ekler gibi yardımcı bölümler sayıma alınmamıştır. Bu çalışmada, Türkçe bilimsel metinlerde kullanılmakta olan etkileşimli üstsöylem belirleyicilerinin metin yüzey yapısında kodlanma sıklığı, disiplinler arası görünümünün betimlenmesi amacıyla incelenmektedir. Bu doğrultuda sadece sözcüksel öğelere yer verilmiş, dilbilgisel nitelikte olan belirleyiciler çalışmanın sınırlılıkları dışında tutulmuştur.

Veri tabanı değerlendirmesinde nitel ve nicel araştırma teknikleri kullanılmıştır. Nitel araştırma, disiplinler arası bütüncül bir bakış açısını esas alarak, araştırma problemini yorumlayıcı bir yaklaşımla incelemeyi benimseyen bir yöntemdir. Seçilen her bir makale, etkileşimli üstsöylem belirleyicilerinin saptanması için öncelikle tümce tümce ayrılıp tek tek okunmuş, sonrasında ise Antconc veri tabanı çözümleme aracında yeniden taranmıştır. Elde edilen sayısal veriler, Merkezi Limit Kuramı kullanılarak çözümlenmiştir.

İncelemenin sayısal veri değerlendirmelerinde kullanılan Merkezi Limit Kuramı, büyük bir sayıda olan bağımsız ve aynı dağılımı gösteren rastlantısal değişkenlerin (eğer sonlu varyans değerleri bulunuyorsa) aritmetik ortalamasının, yaklaşık olarak normal dağılım (yani Gauss dağılımı) göstereceğini ifade eden bir kuramdır.

İncelemede kullanılacak sayısal değerlere iki aşamalı bir sayım yapılarak ulaşılmıştır. Sayımın birinci aşamasında söz konusu sosyal bilimler alanlarındaki makalelerin toplam sözcük sayısı (N=120.538) ardından da bu metinlerdeki etkileşimli üstsöylem belirleyicilerinin sayıları (n=1647) saptanmıştır. Bu iki aşamalı sayım sonucunda ulaşılan değerler doğrultusunda söz konusu alanların etkileşimli üstsöylem belirleyicileri açısından sergiledikleri farklılıkların anlamlılık düzeylerinin ortaya konması için daha sonra Merkezi Limit Kuramı uygulanmıştır.

4. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, kuramsal çerçevede verilen bilgiler doğrultusunda, çalışmanın verilerinden elde edilmiş olan bulgular aracılığıyla yapılan saptamalar yer almaktadır.

Veri tabanında yer alan toplam 18 makale incelendiğinde etkileşimli üstsöylem belirleyicilerinin alanlara göre toplam dağılımı Tablo (3)'te görülmektedir:

Tablo (3): Etkileşimli Üstsöylem Belirleyicilerinin Alanlara Göre Dağılımı

	Toplam Sözcük Sayısı	Toplam Etkileşimli Üstsöylem Belirleyicisi
Tarih	29042	378
Felsefe	18033	402
Sosyoloji	20331	227
Psikoloji	25159	301
Turizm	12897	201
Eğitim Bil.	15076	166
Toplam	120538	1647

Bu çalışmanın örnekleminde yer alan bilimsel makaleler, Tablo (3)'te de görüldüğü üzere alanların toplam sözcük sayısı açısından farklılıklar göstermektedir. Bu sayısal farklılıklara bağlı olarak etkileşimli üstsöylem belirleyicilerinin ham sayılarında da farklılıklar görülmektedir.

Tablo (3)'te de görüldüğü gibi; her alanın kendi içindeki toplam sözcük sayısı içinde etkileşimli üstsöylem belirleyicilerinin en fazla kullanıldığı alanın FELSEFE, en az kullanıldığı alanın ise EĞİTİM BİLİMLERİ alanı olduğu görülmüştür.

Tablo (3)'te verilen bu değerler, her bir alan ve her bir başlık altında Merkezi Limit Kuramı'na göre değerlendirilmiştir. Bunun sonucunda, Bağlayıcılar başlığı altında ulaşılan sonuçlar Tablo (4)'te görülmektedir:

Tablo (4): Bağlayıcıların, bilimsel metin alanlarına göre dağılımı

	Bağlayıcılar	P	s _p	%90 güven aralığında ana kütledeki oranın alt sınırı	%90 güven aralığında ana kütledeki oranın üst sınırı	%95 güven aralığında ana kütledeki oranın alt sınırı	%95 güven aralığında ana kütledeki oranın üst sınırı
Tarih	212	0,0073	0,0005	0,006	0,008	0,006	0,008
Felsefe	259	0,014363	0,0009	0,013	0,016	0,013	0,016
Sosyoloji	91	0,004476	0,0005	0,004	0,005	0,004	0,005
Psikoloji	101	0,004014	0,0004	0,003	0,005	0,003	0,005
Turizm	60	0,004652	0,0006	0,004	0,006	0,003	0,006
Eğitim Bil.	38	0,002521	0,0004	0,002	0,003	0,002	0,003

Bağlayıcıların kullanımına yönelik örnekler (1) ve (2)'de verilmektedir:

(1) **Dolayısıyla** çerçevenin anlam devingenliğini bozup bağınazlığa yol açabilir. (FEL-2)

(2) **Bununla birlikte** eğitimciler, mevcut ulaşılabilen teknoloji ürünlerini kullanma becerilerini geliştirememeleri durumunda eğitim programlarında yer alan içeriği, öğrencilere geleneksel yöntem ve materyallerle aktarmada çeşitli güçlüklerle karşılaşabilmektedirler (Aksoy, 2003). (EĞ.BİL-3)

Bağlayıcıların etkileşimsel üstsöylemde yüklendiği, okurun önermeler arası bağları eşmetin bağlamı oluşturacak biçimde yorumlayabilmesi işlevi düşünüldüğünde FELSEFE alanının söylem topluluğunun beklentilerinin bu içerik açısından diğer alanlara göre daha belirginleşmiş olduğu; içeriğe okurun eksiksiz erişimini sağlayabilmek için metindeki önermeler arasındaki tutarlılık bağlarını bağlayıcılar aracılığıyla belirginleştirme adına etkileşimsel üstsöylemin bu aracının daha etkin bir biçimde kullanıldığı eldeki bulgulardan yola çıkılarak söylenebilir. Eğitimbilimleri alanında örneğin, söylem topluluğunun bu üstsöylem aracı ile ilgili beklentilerinin, FELSEFE alanına göre çok daha az biçimlenmiş olduğunu iddia etmek yanlış olmayacaktır. Bu açıdan FELSEFE ve daha az temsille PSİKOLOJİ alanları diğer alanlardan belirgin bir tercih farkıyla ayrılmaktadır.

Aşağıda örnekleri verilen ikinci ulam çerçeve belirleyicilerinin sayısal değerleri Tablo (5)'te görülmektedir:

Tablo (5): Çerçeve belirleyicilerin, bilimsel metin alanlarına göre dağılımı

	Çerçeve belirleyicileri	P	S _p	%90 güven aralığında ana kütledeki oranın alt sınır	%90 güven aralığında ana kütledeki oranın üst sınır	%95 güven aralığında ana kütledeki oranın alt sınır	%95 güven aralığında ana kütledeki oranın üst sınır
Tarih	26	0,0009	0,0002	0,001	0,001	0,0006	0,001
Felsefe	16	0,000887	0,0002	0,001	0,001	0,0005	0,001
Sosyoloji	65	0,003197	0,0004	0,003	0,004	0,0024	0,004
Psikoloji	94	0,003736	0,0004	0,003	0,004	0,0030	0,004
Turizm	56	0,004342	0,0006	0,003	0,005	0,0032	0,005
Eğitim Bil.	50	0,003317	0,0005	0,003	0,004	0,002	0,004

Çerçeve belirleyicilerinin metnin yüzey yapısında sıkça yer alması, örnek (3) ve (4)'te de görüldüğü gibi, yazarın metnin söylemsel sınırlılıklarını belirleme ve okuyucu tarafından metnin kolay takip edilebilir olmasını sağlama amacını göstermektedir.

(3) **Bu çalışmanın amacı**; otel yöneticilerinin yetkinliklerini belirlemek ve yetkinliklerin şehir otelleri ile resort oteller açısından farklı olup olmadığını araştırmaktır. (TUR-3)

(4) **Sonuç olarak** boncukların algısal özellikleri üzerinde yapılan değişimlemenin planlanma performansını etkilediği bulunmuştur. (PSİ-2)

Çerçeve belirleyicilerinin metnin sınırlarını ya da şematik metin yapısını işaretlemekte kullanıldığı göz önünde bulundurulduğunda PSİKOLOJİ alanının bu üstsöylemsel belirleyiciyi diğer alanlara göre daha fazla kullandığı; eldeki verilerden yola çıkarak, okuyucunun metin bağlamı içinde kalarak metni takip edebilmesini sağlamak için metnin uzanımındaki bir sonraki aşamanın ya da eylemin bildirildiği, konu değişiminin işaretlendiği ve söylemsel amaçların sunulduğu bu üstsöylem belirleyicisinin söz konusu alanda daha etkin bir biçimde kullanıldığı söylenebilir. FELSEFE ve daha az temsille TARİH alanlarında ise bu aracın kullanımının daha az tercih edildiğini iddia etmek yanlış olmayacaktır.

Etkileşimli üstsöylem belirleyicilerinin üçüncü ulamı metniçi belirleyicileridir. (5) ve (6) numaralı örnekler metniçi belirleyicilerini göstermektedir:

(5) Ancak, **şağıda da belirtileceği gibi**, Fine geleneksel yorumu yalnızca bu sonuçlar üzerinden zayıflatmaya çalışmaz; Fine'a göre geleneksel yorum başka sorunlarla da yüküdür. (FEL-3)

(6) **Tablo 6'da belirtildiği gibi** öğrenci ailelerinin ortalama aylık gelirleri şu şekildedir; 126'sı "1000 ile 2000 TL arası", 89'u "700 ile 1000 TL arası", 45'i "2000 ile 3000 TL arası", 33'ü "3000 TL ve Üzeri" ve 31'i "700 TL ve Altı" şeklindedir. (EĞ.BİL-2)

Metiniçi belirleyicilerinin, veri tabanında kullanım oranları ise Tablo (6)'da gösterilmektedir:

Tablo (6): Metiniçi belirleyicilerin, bilimsel metin alanlarına göre dağılımı

	Metiniçi belirleyiciler	P	S _p	%90 güven aralığında ana kütledeki oranın alt sınır	%90 güven aralığında ana kütledeki oranın üst sınır	%95 güven aralığında ana kütledeki oranın alt sınır	%95 güven aralığında ana kütledeki oranın üst sınır
Tarih	57	0,0020	0,0003	0,002	0,002	0,001	0,002
Felsefe	16	0,000887	0,0002	0,001	0,001	0,000	0,001
Sosyoloji	23	0,001131	0,0002	0,001	0,002	0,001	0,002
Psikoloji	46	0,001828	0,0003	0,001	0,002	0,001	0,002
Turizm	20	0,001551	0,0003	0,001	0,002	0,001	0,002
Eğitim Bil.	52	0,003449	0,0005	0,003	0,004	0,003	0,004

Metiniçi belirleyicilerinin, okuyucunun, yazarın oluşturduğu sava yönelik çıkarımları açısından önem taşıyan düşünsel malzemenin sözleştirilmeden metne dahil edilmesinde büyük önem taşıdığı göz önünde bulundurulduğunda TARİH alanının metiniçi belirleyicileri kullanımının diğer alanlara göre daha belirginleşmiş olduğu; okuyucunun metnin bölümleri arasındaki ilişkiyi eksiksiz takip edebilmesi için metnin tutarlılık ilişkilerinin okuyucu zihninde eksiksiz kurulmasını metiniçi belirleyiciler aracılığıyla sağlamak adına etkileşimsel üstsöylemin bu aracının daha etkin bir biçimde kullanıldığı söylenebilir. Eldeki bulgulardan yola çıkılarak FELSEFE alanında metnin tutarlılık ağlarının kurulması için metiniçi belirleyicilerinin kullanımına daha az başvurulduğunu iddia etmek yanlış olmayacaktır.

Türkçe bilimsel metinlerde tanıtlayıcılar, metinde aktarılan bilgilerin metinlerarası yorumuna olanak vererek metnin geçerlilik ve güvenilirliğini desteklemektedir. Yazar, Örnek (7) ve (8)'de görüldüğü gibi tanıtlayıcıları kullanarak konuyla ilgili diğer çalışmalara ve kuramsal dayanaklara gönderim yapar:

(7) **İlkkaracan'ın (2005) da aktardığı gibi** geçtiğimiz son 10 yıl kadının insan haklarının elde edilmesi açısından çok büyük başarılar tanıklık etmiştir. (SOS-2)

(8) Veriler, **Ersoy (2005) tarafından geliştirilen**, geçerliliği ve güvenilirliği yapılmış anket ile toplanmıştır. (EĞ.BİL-1)

Türkçe bilimsel metinlerde kullanılan tanıtlayıcıların oranı Tablo (7)'de verilmiştir:

Tablo (7): Tanıtlayıcıların, bilimsel metin alanlarına göre dağılımı

	Tanıtlayıcılar	P	S _p	%90 güven aralığında ana kütledeki oranın alt sınır	%90 güven aralığında ana kütledeki oranın üst sınır	%95 güven aralığında ana kütledeki oranın alt sınır	%95 güven aralığında ana kütledeki oranın üst sınır
Tarih	33	0,0011	0,0002	0,0008	0,0015	0,00075	0,0015
Felsefe	49	0,002717	0,0004	0,0021	0,0034	0,0020	0,0035
Sosyoloji	16	0,000787	0,0002	0,0005	0,0011	0,0004	0,0012
Psikoloji	43	0,001709	0,0003	0,0013	0,0021	0,0012	0,0022
Turizm	67	0,005195	0,0006	0,0042	0,0062	0,0040	0,0064
Eğitim Bil.	25	0,0017	0,0003	0,001	0,002	0,001	0,002

Tanıtlayıcıların etkileşimsel üstsöylemde yüklendiği, metin dışındaki diğer kaynaklardan gelen bilgilerin üstdilsel sunumunu yapması işlevi düşünüldüğünde TURİZM alanındaki yazarların, bu işlevi diğer alanlara göre daha belirgin biçimde kullandığı; eldeki verilerden yola çıkılarak alanyazınındaki uzman yazarların katkılarını metin içinde tanıtarak yazarın, söylem topluluğunun güvenini ve saygınlığını kazanmak amacıyla tanıtlayıcıları daha etkin biçimde kullandığı söylenebilir. Tanıtlayıcıların en az kullanıldığı alanın SOSYOLOJİ olması ise dikkat çekicidir. Bu bağlamda, söz konusu alanda yazarın, söylem topluluğuna yani okuyucuya tanıtlayıcıları kullanarak rehberlik etme tercihinin daha az yapıldığını iddia etmek yanlış olmayacaktır.

Etkileşimli üstsöylem belirleyicilerinin son ulamı olan kod çözümleyicilerdir. Kod çözümleyicilerinin veri tabanından seçilmiş örnekleri, (9) ve (10)'da yer almaktadır.

(9) **Diğer bir ifade ile** genelde Doğu-Batı arasındaki güçlü-zayıf ilişkisi içinde düşünüldüğünde, bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu gücünün zirvesinde olan ve seyyahların pek çok açıdan hayranlıkla bahsettikleri bir ülkeydi. (TAR-2)

(10) **Yani** bilgi doğruluğu gerektirdiği halde, yanlış inanç mümkündür. (FEL-3)

Tablo (8)'de kod çözümleyicilerin alanlara göre dağılımı görülmektedir:

Tablo (8): Kod çözümleyicilerin, bilimsel metin alanlarına göre dağılımı

	Kod Çözümleyiciler	P	S _p	%90 güven aralığında ana kütledeki oranın alt sınır	%90 güven aralığında ana kütledeki oranın üst sınır	%95 güven aralığında ana kütledeki oranın alt sınır	%95 güven aralığında ana kütledeki oranın üst sınır
Tarih	50	0,0017	0,0002	0,0013	0,0021	0,0012	0,0022
Felsefe	62	0,003438	0,0004	0,0027	0,0042	0,0026	0,0043
Sosyoloji	32	0,001574	0,0003	0,0011	0,0020	0,0010	0,0021
Psikoloji	17	0,000676	0,0002	0,0004	0,0009	0,0004	0,0010
Turizm	8	0,00062	0,0002	0,0003	0,0010	0,0002	0,0011
Eğitim Bil.	1	0,0001	0,0001	0,000	0,000	0,000	0,000

Kod çözümleyicilerin açıklama ya da genişletme yapma üzere metne bilgi ekleme işlevi göz önünde bulundurulduğunda FELSEFE alanının bu etkileşimli üstsöylem belirleyicisini daha etkin olarak kullandığı; yazarın, okuyucusunun bilgi düzeyi hakkındaki kestiriminin bu içerik açısından diğer alanlara göre daha belirginleşmiş olduğu söylenebilir. Bu aracın kullanımının belirgin bir biçimde EĞİTİM BİLİMLERİ alanında tercih edilmediği görülmektedir. Eldeki bulgulara dayanarak EĞİTİM BİLİMLERİ alanında metin yazarının, kod çözümleyicileri kullanımını daha az tercih ettiği dolayısıyla okuyucusunun bilgi düzeyine dönük kestirimlerinin belirgin bir desen oluşturmayıp daha çok yazara özgünlük gösterdiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

5. Sonuç

Bu makalede, sosyal bilimler alanında yazılmış Türkçe bilimsel makalelerdeki etkileşimli üstsöylem belirleyicilerinin saptanarak kullanım özelliklerinin ve sıklıklarının ortaya konması amaçlanmıştır. Bu bağlamda, ulaşılan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- Sosyal bilimler alanında yazılan Türkçe bilimsel metinlerde en fazla kullanılan etkileşimli üstsöylem belirleyicisinin bağlayıcılar, en az kullanılanların ise kod çözümleyiciler olduğu saptanmıştır. Bu sonuç açısından, Türkçe bilimsel metin yazarlarının düşünce dünyalarındaki karşıt ilişkileri, neden-sonuç ilişkilerini ve ekleyici ilişkileri işaret etmek için sık sık bağlayıcılara başvurdukları sonucuna ulaşılmaktadır. Kod çözümleyicilerin, en az kullanılan ulam olmasının nedeni ise Türkçe bilimsel metin yazarlarının, okuyucu yönlendirmek için yeniden betimlemeyi ya da ek bilgi vermeyi tercih etmemesi olarak yorumlanmaktadır.

- Alanlara göre dağılımına baktığımızda ise en fazla etkileşimli üstsöylem belirleyicisinin FELSEFE alanında, en az etkileşimli üstsöylem belirleyicisinin ise EĞİTİM BİLİMLERİ alanında kullanıldığı ortaya konmaktadır. Bu doğrultuda, FELSEFE alanındaki metin yazarlarının okurun katılımı ve olası bilgi, ilgi, retorik beklentiler ve metni takip etme yeteneklerinin farkında olarak okuyucuyu yönlendirmek için etkileşimli üstsöylem belirleyicilerini kullanmayı tercih ettiği belirlenmiştir. Ancak alanlar arasındaki sözcük sayıları farklılığı da göz önünde bulundurulmalıdır.
- Son olarak okuyucunun metni işlemlerken oluşturması gereken edimsel önvarsayımlar için bir anahtar görevi yüklenen üstsöylem belirleyicilerinin alanlar arası kullanımındaki sayısal farklılık, söz konusu alanlardaki yazarların, yazar-okur iletişimini sağlayan desenlerin kullanımında kişiye özgülüğü daha ön planda tuttuğu şeklinde yorumlanabilir.

Bu makalede incelenen veri tabanının ortaya koyduğu sonuçlar, etkileşimsel üstsöylem belirleyicilerinin farklı alanlarda, farklı oranlarda kullanıldığını göstermektedir. Bu sonuç, aynı zamanda Türkçe bilimsel metinlerde kullanılan diğer üstsöylem belirleyicilerinin saptanması için atılacak adımlardan biri niteliği taşımaktadır.

Kaynakça

- Algi, S. (2012). Hedges and boosters in L1 and L2 argumentative paragraphs: Implications for teaching L2 academic writing. Yayınlanmamış master tezi, ODTÜ.
- Bayyurt, Y. (2010). Author positioning in academic writing. In Zyngier, S. & Viana, V. (Eds), *Avaliações e perspectivas: mapeando os estudos empiricos na area deHumanas (Appraisals and perspectives: mapping empirical studies in the Humanities)*.
- Çapar, M. (2014). A Study on Interactional Metadiscourse Markers In Research Articles. Yayınlanmamış doktora tezi, Eskişehir.
- Fidan, Ö. (2002), Türkçe Bilimsel Metinlerde Üstsöylem Belirleyicileri. Yayınlanmamış master tezi, Ankara.
- Hyland, K. (1998). *Hedging in scientific research articles*. Amsterdam: John Benjamins.
- Hyland, K. (1999). *Disciplinary discourses: writer stance in research articles*. In C. Candlin and K. Hyland (eds), *Writing: Texts, Processes and Practices*. London: Longman, 99-121.
- Hyland, K. (2000). *Disciplinary discourses: Social interactions in academic writing*. London: Longman.
- Hyland, K. (2005). *Metadiscourse: Exploring Interaction in Writing*. London: Continuum.
- Ivanic, R. (1998). *Writing and Identity: The Discoursal Construction of Identity in Academic Writing*. Amsterdam: Benjamins.
- Kan, M.O. (2016), The Use of Interactional Metadiscourse: A Comparison of Articles on Turkish Education and Literature. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2016, 16 (5).
- Martin, J. and Rose, D. (2003). *Working with Discourse: Meaning Beyond the Clause*. London: Continuum.
- Uzun, L. (2002). Dilbilim Alanında Türkçe Yazılan Araştırma Yazılarında Metin Dünyasına İlişkin Düzenlemeler. *Türkçede Bilgi Yapısı ve Bilimsel Metinler: Die Blue Eule*, Essen.
- Schiffrin, D. (1980). *Meta-talk: Organizational and evaluative brackets in discourse*. In: D. Zimmerman and C. West (eds.) *Language and social interaction*. Special edition of *Sociological Inquiry* 50: 199-236.
- White, P. (2003). *Beyond modality and hedging: a dialogic view of the language of intersubjective stance*. *TEXT - Special Issue on Appraisal*, 23(3).
- Zeyrek, D. (2002). Psikoloji Makalelerinde Üstsöylem Belirleyicileri. *Türkçede Bilgi Yapısı ve Bilimsel Metinler: Die Blue Eule*, Essen.

EK 1: Veri Tabanı

TARİH:

TAR 1: Bakır, A. (2010). İbnu'l Mücavir'in Bakışıyla Eyyübiler Döneminde Aden Şehrindeki Ticaret Hayatı. *Tarih İncelemeleri Dergisi, Cilt 25, Sayı 2*, 383-413.

TAR 2: Yılmaz, Ö. (2013). Osmanlı Şehir Tarihleri Açısından Yabancı Seyahatnamelerin Kaynak Değeri. *Tarih İncelemeleri Dergisi, Cilt 28, Sayı 2*, 587-614.

TAR 3: Yıldırım, K. (2015). Sung Yün'ün Türkistan'daki Seyahati. *Tarih İncelemeleri Dergisi, Cilt 30, Sayı 1*, 281-300.

EĞİTİM BİLİMLERİ:

EĞ BİL 1: Nartgün, Ş. S. ve Çakmak, Y. (2012). Meslek Liselerinde Yöneticiler ve Eğitimciler Arasındaki İletişim Sorunları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt 1, Sayı 1*, 1-14.

EĞ BİL 2: Öner, M. ve Öner, G. (2014). Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Atatürk İlke ve İnkılaplarını Kavrama Düzeylerine İlişkin Tutumları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt 3, Sayı 2*, 390-408.

EĞ BİL 3: Karatas, H ve ark. (2015). Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Destekli Eğitime Karşı Tutumları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt 4, Sayı 3*, 1-9.

FELSEFE:

FEL 1: Taşkın, A. (2012). Felsefeyi Thales'le Başlatma Geleneği Üzerine Bazı Değerlendirmeler. *Felsefe Dünyası, Cilt 2, Sayı 54*, 15-26.

FEL 2: İnam, A. (2013). Bağnazlığı Anlamaya Doğru. *Felsefe Dünyası, Cilt 2, Sayı 58*, 3-14.

FEL 3: Öztürk, F. (2014). Platon ve Devletin Epistemolojisi Üzerine. *Felsefe Dünyası, Cilt 1, Sayı 59*, 15-40.

PSİKOLOJİ:

PSİ 1: Şirvanlı, D. ve Aktan, T. (2010). Bağlanma ve Zorbalık Sisteminde Yer Alma: Başa Çıkma Stratejilerinin Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi, Sayı 25*, 101-113.

PSİ 2: Cinan, S. ve Ünsal, P. (2011). Renk-Şekil Boyutu Değiştirme ve Ayırt Etme Süreçlerinin Planlamaya Etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi, Sayı 26*, 104-116.

PSİ 3: Tepe, K. Y. ve Sayıl, M. (2012). Ebeveyn Kontrolü ve Ergenin Sosyal İşlevselliği Arasındaki Bağlantıda İlişkisel Saldırganlığın Aracı Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi, Sayı 27*, 119-132.

SOSYOLOJİ

SOS 1: Ünal, H. (2010). Ebeveynle Olan İlişkiler, Sapkın Arkadaşlar ve Sapkın Davranışları. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, Cilt 2*, 215-245.

SOS 2: Eslen-Ziya, H. (2012). Türk Ceza Kanunu Değişiminde Kadın Aktivistler: Bir Lobcilik Hikayesi. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, Cilt 15, Sayı 1*, 120-149.

SOS 3: Çakır, H. ve Şahin, B. (2015). Max Weber'de Doğu Algısı ve Türkiye Özelinde Tartışmalar. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, Cilt 18, Sayı 2*, 18-45.

TURİZM:

TUR 1: Ulaş, D. (2010). Macahel'de Hidroelektrik Santrallerin ve Ekoturizmin Çevreye ve Yöre Halkına Etkileri. *Turizm Araştırmaları Dergisi, Cilt 21, Sayı 1*, 151-158.

TUR 2: Aksatan, M. ve Aktaş, G. (2012). Küçük Konaklama İşletmelerinde Müşteri İlişkileri Yönetimi. *Turizm Araştırmaları Dergisi, Cilt 23, Sayı 2*, 233-256.

TUR 3: Avcı, N. (2015). Otel İşletmelerinde Yönetici Yetkinliklerinin Analizi: İzmir Örneği. *Turizm Araştırmaları Dergisi, Cilt 26, Sayı 1*, 7-16.